

ԱՄՅՐԵՆԻՔ

15
Փարս

ՕՐԱԹԵՐԹ

15
Փարս

Հարեմը ամեն օր կը հրատարակուի, և արեւմտեան գիւմէն Գոյալ և Գաւառաց համար 7 արծաթ մեծիտ կանխիկ. Գաւառացի արտադրութեան ծախքը մեր վրայ է: Վեցամսեայ և եռամսեայ բաժանմանը արտադրութեան կը հընգումնուին:

Լրագրոյ վերաբերեալ գիր կամ համակ պատրաստութեան և ուղղել տալ ճիշտ-իմաստով գիր թիգա փաղա խան Թ. 44: Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ևս չը տրուիր: Ծանուցման առիթով մեկ անգամի համար 3 դրուշ է. անկի տալ ցամաք համար սակարկութեան կը լլայ:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տիկիտի «Արձագանք» շաբաթաթերթի վերջին թիւոյն մէջ հրատարակուած հետեւեալ կարեւոր յօդուածը արժան կը համարուի արտաստեալ:

ԳԵՌՐԳ Դ. ԵՒ ՄԱՐԿՈՍ ԱՂԱՔԷԳԵԱՆԻ
ՅՕԴՈՒՄԱՐ

Արձագանք շաբաթաթերթի ներկայ տարւոյն Տրդ. համարում արտաստեալ է Մատիո լրագրից Պ. Մարկոս Աղաքէգեանի հանգուցեալ վեհ. Գեորգ Դ. կաթողիկոսի վերայ անվայել և անարդար յարձակմանը մի հատուածն, որի տուութիւնն լոյս էք հանել Մեղուի. 1867 թիւ է՛ համարում տպուած յօդուածով: Ինչ մնում է միայն յաւաք բերել հանգուցեալ վեհ. Հայրապետի Պրուսայից Կ. Պոլիս մուտ դործելու և Ս. Փետեր, պուրդում վայելած յարգանքը ընդունելութիւնն թէ՛ Օգոստ. Աղէքսանդր կայսրից, թէ՛ մեծամեծ նախարարներից, թէ՛ կայսերազուն մեծ իշխաններից և թէ՛ Հայ Ժողովրդից:

Պ. Աղաքէգեան ասում է թէ «Գեորգ Դ. ինչպէս այս տեղ (Կ. Պոլիս) երբ երեւի. Ժողովն ընտրուեց կաթողիկոս և Պրուսայէն եկաւ Պոլիս, նախ փոխանակ իրան ընտրող Ժողովին առաջ ելնելու, գնաց ուղղակի Ռուսիոյ դեսպանատուն և իկնթիւն վեհապետին իւր շնորհակալութիւնը մատուցոյ»:

Տեսնենք ո՛րքան ճշմարտութիւն կայ պ. Աղաքէգեանի այս խօսքերի մէջ:

16 յունվարի երբ Գեորգեալ ամիրալ անուն շոգենաւն առեաց դեսպանատան մօտեցաւ Դապաթաշի նաւամատոյցը, ուր ահագին բազմութիւն Ժողովրդոց հայոց և օտար ազգաց յաւաքուած էր. պառնէր անհամար, բազմութիւ պաշտօնեայք օտարակցութեան Բ. Դրան և գաւառքը առաջնորդեցին Նորին Վեհափառութեան դէպի Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցին, որ հասնելով Ղալաթաօրայ կոչուած տեղն, դիմաւորեցին Նորին սրբազնութեան եկեղեցականք մեծ թափորիւ, չուրջառաքեալները երգեցիկ մանկամբ և դպրօք շապկազգեստաւ, ուղղակի տարան Ս. Երրորդութեան եկեղեցին, ուր վեհ. Հայրապետն յետ պատշաճաւորն քարոզելոյ ճարտարաւորութեամբ և տալոյ հայրապետա-

կան անդամնիկ օրհնութիւնը ներկայ խուան Ժողովրդեան և համայն ազգիս հայոց, ապա նոյն թափորիւ գնաց ի դահլիճ թաղական խորհրդարանի նոյն եկեղեցւոյ, հանել զգետններն ու հանգչել օակաւ ինչ, ապա նոյն դահլիճումը մեծ. Ստեփան էֆ. Փափազեան խմբագիր Ժամանակ հանդիսի՝ ի դիմաց հայ լրագրագետաց (1) և յանուն Ժողովրդեան կարգաց մի գեղեցիկ և ազգու ուղերձ, իշխելով ամենայն հայոց Հայրապետի սրբազան պարաւորութիւններն և ա. ներկայ յայտ հայ Ժողովրդեան ընդհանրեկարգութիւն ազգի և եկեղեցւոյ ի շնորհս գահակալութեան նորա, օրում պատանդանեց վեհ. Հայրապետն թէ «Գրեալք այդպիսի սեպհական պարաւորութիւնը իմ են, և այդ գագ. մունք ձեր ի վաղուց անտի գագնունք իմ են. ես կանխաւ խոստացեալ եմ առաջի Առաւմտոյ յառաջին պատարագի արեղայութեան և ի ձեռնադրութեան եպիսկոպոսութեան. դուք վստահ լեւուք և աներկմիտ, զի ես օսվորական հաստատամտութեամբ իմով պարտիմ և ջանամ կատարել զուխտ իմ ուրախ: Ա. ղովեցէք և աղաչեցէք զԱռաւմտած տալ ինչ կարողութիւն: Առաւմտած և Ազգ իմ կոչեաց զանորժանութիւն իմ յայտ պաշտօն ծանր, բայց ես ճանաչեմ զսկտրութիւն իմ, աղովեցէք վառն իմ, հարք իմ և եղբարք, օրպէս զի զօրացուցէ զիս Առաւմտած»:

«Ապա պահպանիչով օրհնելով և արձակելով հանդիսականներն, կառք նստաւ գնաց Նորատուկեան Յօկօք էֆ. ի տուն, որ պատրաստած էին իւր համար:

«Երկրորդ օրն՝ սկսաւ պաշտօնական այցելութիւն, նախ՝ եկաւ Ս. Պողոս Պատրիարք Կ. Պոլսոյ և ապա առեաց դես-

(1) Պ. պ. Կարապետ Իւթիւհեան խմբագիր Մատիո լրագրոյ, Համարումում Արձագանքի խմբագիր Փոլնշի, Կարապետ Զուխան խմբագիր Միսանի, Կարապետ Փանոսեան խմբագիր Մանդուհի եւ Մարկոս Աղաքէգեան խմբագիր Միլն Աւարայրի ներկայ էին եւ օտարադրած նոյն ուղերձն, որի սլառ ձէնն ունիմ ի ձեռին: Զարմանում եմ թէ ինչպէս չեն ամաչում պ. Աղաքէգեան եւ պ. Իւթիւհեան հակառակ իւրեանց խօսքերին եւ գործերին, միւս լրագրագետներն եթէ լռութիւն պահեն, մի՞թէ իրանց խիղճն պիտի լռէ:

պան վեհ. Իգնատիւ վ զօրացեալ և անձամբ մատոյց Ն. Վեհափառութեան վեղարի ականակուա խաչ օգոստ. կայսեր կողմից շնորհուած հանդերձ հրովարտական. Յունվարի 18 ին վեհ. Հայրապետն գնաց փոխադարձ յայցելութիւն նախ՝ Ս. Պատրիարքին Հայոց, ապա գնաց մեծ եպարքոս Մէհմետ Ռիշտի փաշային և պետական խորհրդոյ նախանգամ Խպրէ-եան Մէհմետ փաշային, նոյն օր գրեց շնորհակալութեան նամակ առ Օգոստ. կայսրն առեաց վառն պարգեւելոյ վեղարի խաչի և հրովարտեցին:

«Ի 19 յունվարի գնաց փոխադարձ յայցելութիւն վեհ. Իգնատիւ վ զօրացեալ գետպանին առեաց:

Էլ ընթերցողին կը թողում եղբարկացութիւն:

Իմ հաւատարմ պատմութեան ամեն մի կէտին հաղարուօր կենդանի վկայներ կան. և նոյն իսկ Պ. Իւթիւհ. և ինքն Պ. Աղաքէգեանն: Բայց ցաւում եմ որ Մատիո ներկայ տարւոյն յունվարի 24ի, 25ի և 26ի համարներն չունիմ ի ձեռին, օրպէս զի ի նկատի ունենայի Աղաքէգեանի ուրիշ հաստատութիւններն էլ և պատճառներն ճշմարտութեամբ:

Դառնանք Պ. Աղաքէգեանի յօդուածի երկրորդ կէտին: Պ. Աղաքէգեան ասում է, «Երբ Ս. Բեատրապուրգ է գնում (Գեորգ կաթողիկոս) մեր ազգայնոց հետ անսահման ամբարտաւանութեամբ վարուելուց յետոյ և առեաց ամենաողորմած կայսեր առաջն ելնելուց առաջ գնում է նախ առեաց մայր եկեղեցին ու կանգնում բարձրագոյն դասում, և աղովեւուց յետոյ դառնում է և օրհնում Ժողովրդին խաչակնքելով: Այդ արարքով Գեորգ կարծում է մի խիտ դիւրական դուրժ կատարած լինել առեաց ազգին, բայց ընդհակառակն է դուրս գալի բանը. առեաց մետրապօլիտն օստիկ ճգրըվում է և չարանում Հայոց նպիսկապապետին ինքն իրան տրուած համարձակութեան և իրաւունքին համար, ու անմիջապէս վեր է կենում գնում ուղղակի կայսեր մօտ և գանգատում գաւառապետ, հետեանքն այն է լինում որ կայսրը չէ կամենում ընդունել իւր մեծափառութեան առաջը Գեորգին, և Գեորգը քիթը կախ և կատուած ընկնում է մեր ազգայնոց շուրկին, օրոնց միջնորդութեամբ մինիստրին միջամտե-

լուր ժամանակ անցկենալուց յետոյ հազիւ հազ կարող է լինում արժանանալ մեծափառ կայսեր անութեան և ոտանալ կաթողիկոսութեան օաճմանած շքանշանը» :

Պ. Աղաբէգեան կործում է որդարեր են անցկացած և կենդանի վկայ չկայ, ինքը գերեզմանաւոր մէջ է արշաւում, տանաբանում, կարծում է որ կարող է խալեցնել իւր ընթերցողներին, բայց ամուսնու որ իւր արժէքն է կորցնում, և ընթերցողն այսուհետեւ նորա ճշմարիտ խօսքին մէջ էլ ոտութիւն է օրոնում : Դառնա՞մք ապացուցանել :

« Հոկտեմբեր և ին վեհ. Հայրապետն ժամանելով Ս. Բետերբուրգից 73 վեռահեռու Լիբաւնու անուն կայարանը, դիմաւորեցին պատգամաւորը Հայ ժողովրդեան, որ ի Ս. Բետերբուրգ, մեծ պ. պ. Սուլթան Շահեանց, Սանասարեանց, Եզեանց, Եւանգուլիանց, Բ. Պատկանեանց, Ս. Գրիգորեան, Ն. Շանչեանց և Յ. Իզմիրեանց, մատուցին պարտաւարան յարգութիւն, ուր պ. Սուլթան Շահեանց կարգաց մի ուղերձ(1), ապա ուղեկցութեամբ պատգամաւորաց վեհ. Հայրապետն շօգեկաւքով մտաւ Ս. Բետերբուրգ, թէպէտ օդն անձրևային էր ապա ժողովրդի ջերմեանքով թիւնը չկարաց խափանել, որ անհամբեր օրերու ապաստում էր բաց օդի մէջ վեհ. Հայրապետի գալտեանը. Ն. Վ. ըստ սովորութեան իւրում, ինչպէս ամեն տեղ, ուղղակի գնաց Հայոց եկեղեցին, որի բազումը եկեղեցականք և դպիրք թափօրիւ դիմաւորեցին : Վեհ. Հայրապետն մանկով եկեղեցին և մատուցանելով ոսկւրական կործ աղօթքն հաճեցաւ լսել Գեր. Եփրեմ վարդապետի ճառն, բազմած աթոռի վերայ, որի մօտ կանգնած էին Գեր. Պետրոս և Խորէն եպիսկոպոսներ և այլք իւրայինք, օրհնեց ժողովրդեան և գնաց իջևանեցաւ ի փառաւոր տան՝ եկեղեցւոյն հայոց ըստ հրաւիրանաց պայծառափայլ վեհապետի կոմս Խաչատուր Լազարեանի, ուր տեղի ունեցան պաշտօնական այցելութիւններ, ուր ճառախօսեցին Պ. Զաքարիա Գրիգորեան և պ. Փիլիպպոս Վարդանանց :

Տակաւին օգոստ. Կայսեր չնրկայացած՝ Հայ իշխանը և վաճառականը հանգանակութիւն անելով ցանկացան փառաւոր սեղան տալ վեհ. Հայրապետին ըստ օրինակի Մակեդոնի Հայոց, երբ խնդրեցին Նորին սրբազնութեան բարեհաճութիւնն, նա իւր գահունակութիւն և շնորհակալութիւն ընդ յարգական ցոյցքն նոցին, առաց « ես ի բովանդակ կեանս իմ վախճալ եմ զսեղան ազգիս և այժմ առաջ քօր վայելեմ, դարձեալ ազգիս է և ձեր, զգումարն զոր կամիք ծախսել վաճառքաւորութեան ինձ զսեղան, խնդրեմ ի գործ դնել զայն ի բարենպաստակ գործ ինչ ի յիշատակ անմոռ :

(1) Թէ՛ պատգամաւորաց ուղերձի, թէ՛ Գեր. Եփրեմ վարդապետի ճառի եւ թէ՛ պ. Զաքարիա Գրիգորեանցի եւ պ. Փիլիպպոս Վարդանանցի ճառերի պատճեններն ունիմ ի ձեռին : Ս. Գ.

առաջ : Առաջարկութեամբ նորա գնեցան 16 հատ արժեւորութեան առաջական ներքին փոխառութեան (1866 և 66) ութ հատն Կ. Պօլսոյ Ս. Փրկիչ ազգային հիւանդանոցի համար, և ութ հատ Զէյթինի դպրոցաց համար, առաջնոյն ուղարկուեցան Ս. Պօլոս Պատրիարքին, իսկ երկրորդին, Մաքսուտեան վահմ. Սիմէոն Էփէնտին ի պահպանութիւն տոկոսիքն ապահովութեամբ հասցնել Ուլնիոյ առաջնորդին : (1) Նոյն գումարով գնուեցան նաև տասն հատ գեղեցիկ շուրջաւոր Պրաւօյի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն համար և երկու շուրջաւոր նոյն վիճակի Ենիճէ և Ճերմհ գիւղօրէից եկեղեցեաց համար :

(Մնացածը վաղը)

Շատախի արկածին մանրամասնութիւնք ի Պատրիարքարան հասած են :

Դէպքը բարեկենդանի շաբաթ օր ժամը երեք կատարուեց է. Գրիգոր և Հարութէր կոչեցեալ լեռներէն ահագին ձիւնակոյտեր փրթելով գիւղին վրայ ինկեր են : 31 արու և 36 էգ շէնքերու փլուտակաց ներքեկթողուեցին : Իսկ 38 հոգի աւերակներու ներքեկէն մահամերձ վիճակի մէջ դուրս հանուեցին են : Ժողովրդեան լացն ու կոծը և թշուառութիւնը նկարագրել անհնարին է : Ամեն խրիմեան օրբազան մեռելոց և վիրաւորելոց (արու և էգ) մանրամասն ցուցակը զրկած է ի Պատրիարքարան և Ս. Պատրիարք Հօր ու սովելոց Մանուշաղօվին գթութիւնը կը հայցէ :

Ռուսիոյ դեռպանտան մէջ ի նպատակ համազգային հիւանդանոցաց արուած պարահանդիսի արդիւնքէն 62 օսկի Ազգ. Հիւանդանոցի բաժին իյնալով Ս. Պատրիարք Հօր շնորհած էր դեռպանտանունէն : Ն. արքայնութիւնը նոյն գումարը Ազգ. Հիւանդանոցի Հագարաճութեան յանձնեց :

Պատրիարքական Գեր. փոխանորդը ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր Պէրլինի ներնտիր Օսմանեան դեռպան վահմ. Սաիտ փաշայի և Սօփիայի ու Ֆիլիպէի յօյն մետրապօլիտներուն այցելութեան գնաց երէկ :

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը իզմիրլեան Գեր. Տ. Մատթէոս եպիսկոպոսի յանձնարարք է որ անձամբ Պարտիզակ երթալով, երեք քահանայի ձեռնադրութիւն կատարէ :

Մայր եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւն կատարուելով անցեալ կիրակի օր և երէկ, հետեւեալ 12 անձինք Թաղ. Խորհրդոյ անդամ ընտրուեցան :

- Մկրտիչ Էփէնտի Ուզունեան
- Աւետիս » Արեւեան
- Մկրտիչ » Գալստիօզեան

(1) Հաւաստի գրութիւններով յայտնի է ինձ, որ վահմ. Սիմէոն Էփէնտին յանձնել է տոկոսիքն եւ հեղինակ է կը յանձնէ ապահովութեամբ : Ս. Գ.

Մկրտիչ Էփէնտի	Ինճեան
Յակոբոս »	Նարկիլէճեան
Սարգիս »	Զրաճեան
Յարութիւն »	Կիւմիւշէրտան
Մկրտիչ »	Մէլիքեան
Զ. Նոս »	Ֆէնէրճեան
Ազարիկ »	Աստուածատուր
Մանուկ »	Արղեան
Մարտիրոս »	Էքսէրճեան :

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Եանեայի կուսակալ Աօրմ փաշա Բ. Դրան հրամանաւ Շքարա գոցեր է ալպանիական քանի մը ցեղերու գլխաւորներու հետ խորհրդակցելու համար, որպէս զի Գօլաշին, Մօթակօշ և Պօյանա գաւառներու Գորտաղի յանձնուելուն յուզմունքը հանդարտի :

Ատվերթայր կըսէ թէ Պէրլինի Օսմանեան նորընտիր դեռպան Սայիտ փաշա հակառակ լրագրաց հրատարակութեան, վաղը իւր պաշտօնատեղին չը պիտի ուղևորի :

Բ. Դուռը ասկէ առաջ Արեւելեան-Ռումէլիի կուսակալ Ալէքօ փաշայի գըրած էր որ գաւառին նոր պիւտճէ մը չիկէ, և Բ. Դուռը զրկէ : Հին պիւտճէին մէջ Օսմանեան կառավարութեան վճարելի 240,000 օսկին 160,000 օսկիի զեղլւած էր :

Ալէքօ փաշա պատասխանել է թէ գաւառական ժողովոյ միայն Յանձնախումբը նոր պիւտճէ մը պատրաստելու ձեռնհասութիւնը չունի, և խնդրել է որ Բ. Դուռը նոր պիւտճէն վաւերացնէ, գաւառային ժողովոյ քուէարկած զեղլւած : Կուսակալը խնդրել է նաև որ իւր անձնական աւարութիւնը դարմանելու համար քանի մը շաբաթ բացակայ մնալու արտօնութիւն արուի իրեն :

Վեհ. Սուլթանի հրամանաւ կայսերական նախկին ճարտարագետ Պարեան Սարգիս պէյի հաշիւները կորգադրելու համար, Յանձնախումբ մը կազմուած էր, ընդ նախագահութեամբ հասարակային շինութեանց պաշտօնեայ Հառան Ֆէհմի Էփէնտիի, որոյ անդամներն են, զօրաբաժնի զօրավոր Մահմուտ փաշա, գանձուց պաշտօնատան ընդհանուր ծախուց տնօրէն Մէհմէտ Էփ. և ուրիշներ : Սոյն Յանձնախումբը այլ և այլ պալատներու հաշիւները կորգադրելու համար երկարատեւն աշխատել և յետ հառան քննութեան Սարգիս պէյի պահանջները չափազանց գտնելով, ինչ ինչ զեղիւր ըրեր է. Յանձնախումբին տեղեկագիրը Բ. Դրան պիտի մատուցուի :

Իւսկիւտար Զամլըճայի երկաթուղւոյ արտօնութիւնը խնդրող Սամի պէյի և Հառան պէյի մէջ անհամաձայնութիւն ծագեր է : Հետեւաբար Հառան պէյ իւր եղբորորդիէն բաժնուելով, հասարակային շինութեանց պաշտօնէին բողոք բարձր և իւր նախապատասխանութեան իրաւունքը պահանջել է :

Մայրաքաղաքի թաղապետական շրջանակներուն, Բ. Դրան, Սպարապետութեան և զանազան պաշտօնատանց շահակիրները միմեկ համազգեստ մը

պիտի կրեն այսուհետե քաղաքագետութեան և օտարականութեան ծախիւք, որոյ օրինակը Վեհ. Սուլթանին հաւանութեանը ներկայացուեր է: Միւս կողմէն խառն յանձնախումբ մը որուն մէջ կը գտնուէր Չէլիքի կոմսը, 40 յօդուածէ բաղկացեալ կանոնադրութիւն մը խմբագրեր է, որ ջրհանկիրներու պարտաւորութիւնը կը գծէ:

Այս ծրագիրը կառավարութեան հաւանութեանը ներկայացուեր է:

— Աթէնքէն կը գրեն թէ տեղւոյն Օսմ. դեռ պահածաւան մէջ մարտ 23 ին մեծ խնջոյք մը տրուեր է, ուր ներկայ գտնուեր են դեռ պահանքը և ուրիշ երեսելի անձինք:

— Կոստանդին մեծ գքօին թիկնապահ Լէթիմիօֆ զնդապետը մայրաքաղաքը եկաւ:

Պէլլիկէի պէյի նախագահութեամբ Յանձնախումբ մը կազմուած է Բ. Դուռը, որոյ անդամք են Բէքէթէթ պէյ, Հայտար Էֆ. և Ապրօ Էֆ.: Այս յանձնախումբը Սօփիայի կայսերական գործակատար Նիշաթ փաշայի Պուլղարիօյ մէջ ունեցած պաշտօնավարութեան քննութիւնը կատարելու համար հաստատուած է:

— Սախարիա դետոյն յորդեւուն պատճառաւ Իզմիրի և Գաղատիոյ հաղորդակցութիւնը գրեթէ ընդհատեալ վիճակի մէջ են: Սախարիա դետին յորդուածը երկրագործութեան բաւական վը-

նաս հասուցեր է: Վասն զի դաշտերը օղողման պատճառաւ պաղարեւութիւննին կորուսեր են:

— Փար կրէ թէ ներքին գործոց նախարար Էթհէմ փաշայի Մեծ. եպարքոս անուանուելու վերաբերեալ զրոյցներ կը պտըտին:

— Մայրաքաղաքին գաղղ. դեսպան Նեալլ մարքիզը Մեծ եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ յաճախ կը տեսակցի այս օրերու:

— Յունաց Ս. Պատրիարքը Պէրլինի Օսմ. նորընտիր դեսպան Սայիտ փաշայի այցելութեան գնաց առջի օր:

— Լանարայի դեսպանաժողովոյ պուլղարական պատուիրակ Պ. Վիւլքովիչ յաւաքիկայ շարժու մայրաքաղաքը պիտի վերադառնայ, և անմիջապէս Սօփիա պիտի մեկնի իւր պաշտօնավարութեան արդիւնքը Սօփիայի կառավարութեան հաղորդելու համար:

— Փար Ալպանիայ վրայ հետևեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ:

«Գորատաղի կառավարութիւնը մարտ 22ին Սթէֆօ-Վրպիցա անուն հարիւրապետը Շքօտրա զրկեց խումբ մը զօրօք եգիպտացորեն գնելու համար: Հարիւրապետը քաղաք մտնելուն պէս Մալիօօ. ուի ցեղէն խումբ մը ալպանիացիք վրան յարձակեցան. և արիւնահեղ կռիւ մը տեղի ունենալով Վրպիցա օպանուեցաւ և գորատաղիք բազմութիւ վիրաւորեալ թողլով փախչելու պարտաւորեցան:

«Այս լուրը Գորատաղ հասնելուն պէս 200 գորատաղցիք Բիէքայէն Շքօտրա դպրին իրենց հայրենակիցներուն մահուան վրէժը լուծելու համար. սակայն Շքօտրայի պահագան զօրաց ընդդիմութեան շնորհիւ ետ քաշուելու պարտաւորեցան:

«Օսմանցի զինուորները Վրպիցայի դիմ կը մինչև սահմանագլուխ տարին և դաւաճողցի պահագան զօրաց յանձնեցին. Այս դէպքին վրայ Ալպանիական ցեղերու մէջ մեծ յուզմունք ծագած է. սակայն Շքօտրայի կառուկալ Ապտի փաշա անկարգութեանց առաջն առնելու համար ազդու միջոցներու ձեռնարկած է:

— Լիբանանու խնդրոյն համար շարաթօր արտաքին գործոց պաշտօնէին նախագահութեամբ դեսպանաժողով մը տեղի ունեցաւ Բ. Դուռը. արտաքին գործոց պաշտօնէայն ընդարձակ և ճարտար ատեւանութեամբ մը ժողովը բանալով տառարիւծ ի վեր Լիբանանու բարւոք վարչութիւնը և երկրին խաղաղութեամբ յաւաքագործութիւնը բացառեց, յետոյ նորընտիր կուսակալի մը ընտրութեան դաւով, ցաւ յայտնեց որ Բուսթիմ փաշայի վրայ տէրութեանց մէջ համաձայնութիւն չէ գոյացած. և Պիպ Տօտա փաշան ընտրելի առաջարկեց. դեսպանը ինչինչ համաձայն պատասխաններ տալով, յաւաքիկայ շարաթ տուել թողին երկրորդնիւրը:

հեցաւ անօր. և երկու գէշ տարիներ վրայ հասնելով, ասին բան գահավիժեցաւ:

Խեղճ մարդը հագեւու և տանջանքներու մէջ ընկըղմեցաւ. և երբ տարի մ'առաջ Թինդեան տօնին մեաւաւ, նորա քեռայրը ուզեց իւր աղջկան պահել այս շէնքը: Սակայն մենք գիտէինք որ այս ալ չպիտի յաջողէր. և իրաւունք ունէինք, գորունին պարտաւորեցան ծախել. Պ. Փիլիէկէն ալ ևս չէր կրնար զմեզ խնամել. ինքզինքը մտածելու պարտաւոր էր, և երկրէն ախորժ մը զգացած չէր: Նա որոյ գործերը ձախող կընթանան, իրին և իւրայնոց համար քաջութիւնը կը կորսնցնէ: Հիմա թէ և տարբեր ոտկայն աւելի գէշ է: Արդի տանուտիրոջ համար կըսեն թէ հարուստ է. սակայն քաղաքը կը բնակի և հօս բնաւ բարեկարգութիւն չկայ: Եւ խառնելէն անմիջապէս վերջը հոս եկաւ: Խոշոր մարդ մը ոսկիէ ակնոցով. . . դուք ճանչնալու էք զանիկա, ըջմեղ իւր ներկայութեան կոչեց ասենախոսութիւն մը ընելու համար. սակայն երբ, աւարտեց, ոչ ոք բան մը հասկցած չէր: Երբ մարդ մը բարի է, հարկ չկայ խօսելու, մենք կը հասկնանք:

— Տղաքներ, կըսէր ծեր Ութթթիւնք երբ մենք իրարու երես կը նայէինք, ասիկա բնաւ երկրագործ չէ և չպիտի ըլլայ: Ճշարիտ տէր մը չպիտի ունենանք: Այսպէս մենք մեկնեցանք: Եթէ օրիորդին տունը քեռականուն չըլլար ինչպէս էր երբեմն, կարելի չէր հասկընալ թէ Զարթով կը գտնուինք:

Գլխարկը վար առաւ և աներևոյթ եղաւ:

Ալպերթ հանգորտութեամբ մտիկ ըրած էր ծերունին. թէ և իւր հօրը դէմ կէս նախապնդ լսելուն վրայ

լինել, հողմը ճրագը մարեց: Պահ մը անշարժ մնաց, ընդարմացեալ, և սկսաւ առ խորխորիտ աշտանակը փնտռել, ձին միշտ ձեռքը բռնած: Երբ ճրագը վառեց, ձեռքը ճակտին տանելով սկսաւ մտածել թէ արդեօք երա՞զ էր տեսածը. և ձիուն ոտքը կապուած ժապաւէտին նայելով զայն չըթանցը տարաւ: Յանկարծ սկսաւ խնդալ:

— Բարեբաղդաբար իմ գիշերային քննութիւնս և մտնկական զրօնանքներս մարդ չը տեսաւ. ապա թէ ոչ խենթ է պիտի ըսէին:

Սակայն նա կը խալէր: Անօր երթը և եկը վկայ մ'ունէր. պարտիզին մէջ փոքրիկ տան դագաթանց ներքեւ պատուհանէ մը մէկը անօր լոյսը և շուքը դիտած էր, որք տան մէջ կը պտըտէին:

Գ.

Հեռակալ առաւօտ Ալպերթ կանուխ ելաւ:

Գլուխը առջի իրիկունն երազներով ծանր էր, և առաւօտեան շողշողուն լուսով ամեն բան աւելի թորմ և օրոշ երևցաւ քան հօն մտած ատեն յորում յանշարտ յուզեալ էր: Երբ սեղանին վրայ պղտիկ ձին տեսաւ, կարմրեցաւ և ուզեց նախ հեռի նետել, սակայն քիչ մը վերջը կողմիքը փոխելով խնամով փաթտեց և ճամբորդութեան պայուսակին մէջ պահեց, թերևս ասոր պատճառը ժապաւէնը եղաւ, որուն վրայ շարունակ կը մտածէր:

Յետոյ ի պարտաւորութենէ սկսաւ նորէն պտըտիլ տունը, սակայն այս անգամ ճարտարապետի աչքով:

ԳԱՂԱՒԱՐԷՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԸՍՏ ՕԼԷՆՏՈՐՖԻ

Ա. Մ. Գարագաշեան

Սոն ընտիր ոճով քերականութիւնը բաւական ժամանակէ ի վեր սպառած ըլլալով, ազնիւ ժողովրդեան փափաքանացը և խնդրանոցը համաձայն հարկ հաւարուեցաւ որբագրութեամբ կրկին տպագրել:

Կեդրոնատեղին է Մ. Յ. Փափաղեանի կողմատուր Յակոբեան խան վերի յաբկ թիւ 15, և Ուզուն չարչի Գիլիտ խանի կորդ թիւ 370 Գրատուն գաւառական, Ս. Յ. Փափաղեանի վաճառատունը: Դրին 15 դահեկան:

ՏՈՒՔԻ Մ. ԿՐՃԻԿԵԱՆ

Մասնագէտ Ձղային հիւանդութեանց

Պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան որ այս անգամ այլեւայլ կողմերէ ի ռեն դիմող հիւանդաց դիւրութիւն ըլլալու համար, որոշած է ամէն օր ժամը 9 Ժն 11 Պօլիս կառուարին դիմաց, Մեծ. Գիւլիսթեան եղբարց դեղարանը, Ձղային ամէն տեսակ հիւանդութեանց համար իրեն դիմողները ընդունիլ, և կիրակի օրերը մինչեւ կէս օր, ըստ սովորականի իւր տան մէջ կընդունի, Պէշիկթաշ Ենի մահալլէ փոստա ճատտէսի Թիւ. 48:

ՊԱՊԱՆՈՅՔ ԶՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ

Ի ձև հարցման և պատասխանոյ

Տպագրութիւն Արամեան

Կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով ի գին 5 զրուշ:

ՏԻՐ-ԽՄԱՐԳԻՐ

Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Դրիւք փաղա խան թիւ 14

Փ Ա Ն Ա Ս Է

ԴԵՂ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂ ՍԱՄԱՐԱՑԻՈՑՆ

Կը ծախուի Միստեան և Ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա Կ. Պօլսոյ: Փանասէն իւր օգտակարութեամբ, ինչպէս Ամերիկայի և Եւրոպայի, նոյնպէս և Թուրքիոյ այլ և այլ կողմերը մեծ ընդունելութիւն գտած է:

Փանասէն գեղացւոյն և գաւառացւոյն բժիշկն ու բարեկամն է: Եւ մեծ օրհնութիւն մը համարուած է այն առիթուն համար, ուր բժիշկ ու դեղ և դարման հաշիւ կը գանուին: Փանասէն բուժողներէ բաղադրեալ լինելով բոլորովին անվնաս է: Փանասէն այրածին ցաւը կ'առնէ ու քիչ առնի մէջ կը բուժէ: Նոյնպէս և մարմնոյ կտրուած ու ճմուռած առիթուն ցաւն ու բորբոքը չուտով կ'առնէ:

Ձղային, յօղային և ոտկրային առաւել ցաւերը բուժելով առաջնապէս կը հանդարտեցնէ: Ստամոքսի, փորի և աղեաց ցաւերը կը կտրէ ու պաղէ յառաջ եկած դժուարութիւնաց առաջը կ'առնուի:

Փանասէն ակաւայի առաւել ցաւերը չուտով կը բուժէ: Մարմնոյ կտրուած կամ վերաւորեալ կողմերն առաւել ցաւերը չուտ կը բժշկուին ու կը դողուին: Փանասէն կը բժշկէ նաեւ փորհարութիւն, թանջք, հաղ, ջերմ, կոկորդի բորբոք և ուսեցք, մէջքի ցաւ և այլ զանազան ախտեր, որոց ակզրնապատճառը գրեթէ նոյնն են: Այսպէս կը վկայեն շատեր, որք փորձած են: Ընտանիք իրենց տան մէջ ու պանդուխտք և ճանապարհորդք իրենց մօտ Փանասէ պահելով և յանկարծական դժուարութեանց առնի գործածելով մեծ օգուտ կը քաղեն և ծանր հեռեւանաց առաջը կ'առնեն: Փանասէն հեղուկ է, որ թէ՛ մարմնոյ վրայէն քսելով և թէ՛ խմելով ալ բժշկութիւն կը գործէ:

Գործածութեան կերպը հետն է: Գլխաւոր վաճառատներն է, Ղալաթիոյ Ենի-ճամբի գրան կից Միստեանին Ամերիկեան վաճառատունը, նաեւ մայրաքաղաքի դեղագործաց քով ու գաւառներն ալ կը գանուին:

Յորչափ իւր քննութիւնը առաջ կը տանէր, տունը դրեթէ օտար կերէէր իրեն. թէև բարեպաշտական ըզգացում մը կը թելադրէր շինքը որ հին շէնքը պահպանէ: Բայց տօնիկա դիւրին չէր: Շէնքը արդի ճաշակի պահանջմանց չէր կրնար ծառայել. տգեղ էր. սերեմն ինչպէս կարելի էր խորհրդակալին հրահանգները յորդեւ: Այլեւթ այս խորհրդէն հրաժարեցաւ: Այս տեղերը որ իւր ծնողաց յիշատակովը սրբազան էին իրեն համար: այս պատերը որք իւր մօրը շատ օրերի էին, չէր կրնար պղծել դրամով յղիացեալ անձի մը հաճոյքը կատարելու համար. աւելի լաւ էր ի հիմանէ քանդել քան յիմարական հաճոյքի մը փոխանցել: Երբ տանը արտաքին դէմքը տեսաւ, իւր խորհրդին մէջ հաստատուեցաւ: Շէնքերը երկու զանազան թուականներու մէջ կատարուած էին: Գլխաւոր մասը ցուլածոյ էր և հաստատուն, հին շէնքերու նման կառուցեալ էր, որմէ առաջ եկած էր անկանոն և ծանր ձևը: Սակայն եթէ տունը գեղեցիկ չէր, գոնէ նկարագիր ունէր և շինուածութեան ժամանակի թուական: Եւ թէև պատկերը խեղճ և մերկ էր, ոսկայն տղնուական բան մ'ունէր: Եւ իր մէջ խնդրուած էր որ այս ամենուն տեղ խել մը առաւելակաւ և պերճաշուք քաներ դրուին: Բայց ճարտարապետին միտքը պայծառանալուն պէս այս անձնական բոլոր նկատումները չնդեցան: Մեռեալ քաները մեր ըզգացմանց առթիւ կամ պատուակ միայն կրնան լինիլ: Ներկայ դրական աշխարհին մէջ աւերակները արտին վերայ չեն կարող իշխել երբ անոնց տեղ աւելի գեղեցիկ և օգտակար բան մը կ'սղուի դնել:

Այլեւթ պարտէջ իջաւ: Երբ գործաւոր մը անոր

քովէն անցնելով բարեկց զայն, ոսկայն անատրեր կերպով, իբր թէ օտարականի մը բարեկամութիւն: Այլեւթ անմիջապէս ճանչցաւ այս դէմքը, և կարող էր մինչև իսկ անունը տալ եթէ ճանճրանալու վտի չունենար: Իսկ գործաւորը յայտնի էր որ զայն ճանչցած չէր: Իրաւ է որ բարեկամը տառն և հինգ տարուան մէջ քիչ փոխուած էր. մինչդեռ տառն երկու տարուան մօտեւոր մօրուաւոր մարդ մ'եղած էր: Եւ ոսկայն ուղեց անոր հետ խօսիլ, և կլիմային ու հողին վրայ պարտապահարցում մ'ըրաւ: Եթէ նա ճանչցուիլ չուզէր, Այլեւթ չպիտի դիմագրէր: Դործաւորը հարցուց թէ նոր տանուտիրոջ հետ ու է յարաբերական կապ մ'ունէր. վասն զի կերէէր թէ գիշերը հոն անցուցած է: Այլեւթ պատասխանեց թէ ինքը ճարտարապետ է և շէնքը քննելու համար եկած էր:

— Օհ. այս նոր տէրերն ալ... ըսաւ գործաւորը: Ամեն անգամ քանի մը քար անպատճառ տեղէն վար կ'իյնան. և երբ պատը կը շարժի, տանիքն ալ մէկտեղ վար կ'ուզայ:

— Երկար առե՞նէ ի վեր հոս էք, ըսաւ Այլեւթ:

— Մեկէն ի վեր, պատասխանեց մարդը: Հայրս ալ, և կը կործնւ հաւա ալ: Մայրս ալ Չարքովէն էր: Բայց հին տէրերը մեռնելէն ի վեր այսպէս եղած չէ: Չանոնք շատ աղէկ ճանչցայ: Մինչև գերեզման առաջնորդեցի անոնց: Յետոյ եկաւ օրիորդը իւր ամուսնոյն հետ: Սակայն ասոնք Չարքովէն չէին, և կէս օտարական կը համարուէին: Անոնցմէ վերջը եկաւ Պ. Յիէկնէր: Ասիկա գէշ մէկը չէր, ոսկայն պարտքը շատ էր և շահը հասոյթը կուտէր: Դժբաղդութիւն ալ պատճառ